

NEDELJKO TERZIĆ ÍRÓ

(1949)

Szerbiában, Sremska Mitrovicán (Száva-szentdemeter) él, gyerekek és felnőttek számára ír verseket és prózát, ezenkívül drámai szövegeket és könyvkritikákat.

Első verseit 1967-ben publikálta. Versei és prózái több mint 80 antológiában jelentek meg, köztük Németországban, Oroszországban, Örményországban, Bulgáriában, Lengyelországban, Szlovéniában, Macedóniában, Ausztriában, Romániában, Líbiában, Törökországban.

Több mint 50 irodalmi díjban és elismerésben részesült Szerbiában és külföldön.

Tagja a Vajdasági Írók Egyesületének, a Szerb Íróegyesületnek, és ő az egyedüli szerbiai irodalmár, aki sok éve tagja a Német Írók – Deutsche Haiku – Gesellschaft elnevezésű Társulatának.

Belgrádban, az egyetemen archeológiát tanult, volt újságíró, majd a Sremska Mitrovica-i – szávaszentdemeteri – színház igazgatója és a Sremske Novine (*Szerémségi Újság*) kiadói tevékenységének felelős szerkesztője.

Jelenleg a Sirm Kiadóház főszerkesztője. A *Képzlet és álmok* irodalmi fesztivál fő szervezője, melynek két éve vásárhelyi résztvevői is vannak.

A MULTIKULTÚRA SZÉPSÉGE

Beszélgetés Nedeljko Terzić íróval

□ **Sremska Mitrovica Szerbiában van, magyar neve: Száva-szentdemeter. Ezek szerint a város valamiképp „magyar eredetűnek” nevezhető? Milyen magyarázatot tudna ehhez fűzni?**

Igaz, hogy Sremska Mitrovicának a múltban magyar elnevezése is volt, mégpedig a történelmi körülmények hatására, tehát többek között az említett magyar elnevezést is viselte egy ideig. Száva-szentdemeter a Szerémség közepén található. A régmúlt időkben a magyarok gyakran folytattak hódító háborúkat Bizánccal, a szerbekkel, a bolgárokkal, a macedónokkal, a görögökkel... Simeun bolgár cár halála után (927) a magyarok meghódították a Szerémséget, de Samuilo macedón cár már 986 körül visszahódította tőlük. Amikor Bizánc véglegesen megsemmisítette a macedón államot, 1018-ban Szerémség is az övé lett. Azonban amikor Manojlo Komnen cár 1180-ban elhunyt Konstantinápolyban, az uralkodóházban erős trónviszályok törtek ki. Így gyengült meg Bizánc hatalma. Ezt használta ki a magyar Béla király, és 1180-ban sikerült elfoglalnia Szerémséget, amely magyar uralkodás alatt volt egészen 1526-ig. A város nagy fejlődési korszakát I. Lajos király (1342-1382) uralma alatt élte, amikor fontos kereskedelmi központ volt, ahová még a messzi Dubrovnikból is érkezett áru. Később, ahogy váltakoztak az uralkodók, úgy fejlődött a város és változott az elnevezése. Első elnevezését a Szent Dimitrij kolostorról (bazilikáról) kapta, ekkor DMITROVCÉNEK hívták, később Mitrovica lett, majd: Sanctus Demetrius, Civitas Sanctus Demetrius, Civitas Zenthdemeter, Civitas Zawasentdemetrus. A magyarok uralmának bizonyítékaiként a Száva folyó bal partján, a Sremska Mitrovicához közeli legelők területén magyar ezüstpénzek maradványaira bukkantak, melyek Károly Róbert, illetve I. Lajos magyar királyok idejéből valók. A város latin elnevezése, a Civitas S. Demetrii után kapta a Száva Szent-Demeter magyar nevet. Ez lenne városunk magyar elnevezésének rövid története. 1529-től a helység török uralom alá került. A pozsareváci békével, 1718-ban került a Habsburg monarchia fennhatósága alá.

□ **Szávaszentdemeter különösen érdekes város. Mit mondana erről?**

Ez a város valóban különleges, mert ideális feltételei vannak mindennemű fejlődésre, de különösképpen a kultúra, a művészet és az alkotótevékenység ápolására. Már a földrajzi fekvése is maga egy különlegesség, és ezt legrégebb őseink is tudták, ezért alapítottak települést a Száva bal partján, az emberi élet első nyomaival, időszámításunk előtt hétezer évvel. A történelem során a Sirmiumnak nevezett város, különösen a rómaiak idején fejlődött rohamosan, mint a Római Birodalom egyik székvárosa.

Érdekes, hogy Sirmiumban 18 római császár uralkodott összesen, és közülük tizen ebben az antik városban születtek. Marcus Aurelius Probus császár arról ismert, hogy Pannónia vidékére ő hozta az első szőlővesszőt, amit a Fruška gorán ültetett el, éppen az én szülőfalumban, Šuljamban. Ezt még nem kutattam sohasem, talán az én falum elnevezése is magyar eredetű?! A másik uralkodó, akit ki kell emelnem, Nagy Konstantin, aki aláírta a Mediolanumi (Milánói) ediktumot, és aki Nišben (Nais) született, és Sirmiumban 513 napig uralkodott. Dokumentumok bizonyítják, hogy a neves Diocletianus császár 557 napig volt a trónon Sirmiumban. Mindegyik császár hozzájárult valamivel ennek a császári városnak a fejlesztéséhez. Mindez a múzeumban látható, de az építményeken is a szabad ég alatt, és a védett mozaikos épületeken, a gazdag architektúrán, mint amilyen a császári palota és a Szent Dimitrij bazilika.

Szávaszentdemeter tehát Európa legrégebb városai közé tartozik, amelyeknek tizenhét századdal ezelőtt olyan sztenderdjük volt, mint manapság is, kivéve az elektromos áramot és a telefont. A város földrajzi fekvése – isteni ajándék – a nemzetközi autó- és vasúti pálya mellett van, saját sportrepülőtérral rendelkezik, és 40 kilométerre tőle található a Nikola Tesla nemzetközi repülőtér. A város mellett a Száva folyó folyik, melynek bal partján, magában a városban, van egy gyönyörű homokos strand, a közvetlen közelében található a Fruška gora Nemzeti Park és a Zasavica Természeti Rezervátum. A város számos épületét láthatjuk falfestményeken, a városban több mint húsz artézi kút működik, ahogyan mi nevezzük őket – az élő víz forrásai. A város különlegességei a háromszög alakú terek és a rengeteg zöldfelület a központban, és külön a folyó felé, melynek partján nyolc kilométer hosszú rendezett sétány van. Ugyanott látható Európa leghosszabb függő gyaloghídja.

A városban sok gazdasági, kulturális és etnológiai rendezvényt szerveznek, ezért Szávaszentdemetert joggal nevezhetjük a kultúra városának, a fesztiválok, az írók, a festők, a zenészek, a színészek városának... A Sirm Kiadóháznak van egy saját, *Apolló* elnevezésű nemzetközi irodalmi díja, amelyet két évvel ezelőtt két kiváló magyar irodalmár érdemelt ki – a budapesti Turczi István és az erdélyi születésű, Magyarországon élő Balázs F. Attila, a magyar PEN Club tagjai. Szávaszentdemeter Közép-Európa és a Balkán, az európai kelet és nyugat útkereszteződésén fekvő város, a különböző kultúrák áramlásának városa.

□ **Hány magyar nemzetiségű lakosa van Szávaszentdemeternek és ők ápolják-e a hagyományait?**

A hivatalos, 2011-es népszámlálás szerint Szávaszentdemeteren 696-an vallják magukat magyarnak, bár ez az adat változna kissé, ha figyelembe vennénk a vegyes házasságban élőket is, mert eszerint a városban nagyjából 900 magyart vehetnénk nyilvántartásba, a környező falvakban pedig mintegy 600-at. 2003-ban alakult meg a Szerémség Magyar Művelődési Egyesület, melynek körülbelül 50 aktív tagja van, akik néptáncal, zenével, szavalással, festéssel és a művészet más ágaival foglalkoznak. Örözik a magyar népdalok és a csárdás hagyományát, ápolják az anyanyelvüket. Az egyesület minden őszi évi koncertet szervez, népzenei fesztiválokon és szemléken vesz részt. A társulat elnöke Edita Jovanović, az alelnöke Zlatko Šimonjik. Ő a társulat megalapítója is egyben, és a Magyar Társulatok Szövetségének alelnöke is a szerémségi körzetben. A szervezet megalapításakor többek között az Elor, a Farkas, a Bertók és a Revsz család járult hozzá legtöbbször a magyar hagyományok újraélesztéséhez és éltetéséhez. Ezen családok legidősebb tagjai segítettek a vidékünkre jellemző magyar népviseleti ruhák megvárrásában, valamint a magyar népzene és a népdalok továbbadásában, hisz ők azok, akik ezekre még emlékeznek. A városban 1905-ig működött az *Illyés Magyar Iskola*, és létezett a *Magyar sor* nevű városrész, ahol sokan laktak a magyar nemzetiségűek közül. Szávaszentdemeter és Dunaújváros testvérvárosok, találkozzuk a Szerémség Magyar Művelődési Egyesület tagjai is felléptek. Ez nem egyedüli közreműködés városunk és magyarországi helységek között, hisz a szávaszentdemeteri Rotary Club sikeresen közreműködik a bajai és a szegedi Rotary Clubokkal.

SZÁVASZENTDEMETER — HÍD A SZÁVA FOLYÓN

www.navidiki.rs

Ez a két magyarországi humanitárius szervezet nagy segítséget nyújtott 2014-ben Jamena falunak, amely akkor az egyedüli vajdasági árvíz sújtotta település volt. Ez a falu is a Száva mellett fekszik, Šid községben.

□ **Hogyan jött létre a *Képzlet és álmok* fesztivál?**

Szávaszentdemeternek igen kohéziós és strukturálisan erős irodalmi egyesülete van, amelynek 60 író a tagja, s közülük több mint negyvennek egy, két vagy több kötete látott napvilágot. Innen az írott szó iránti nagy érdeklődés, természetesen a fiatal írónemzedék megteremtése iránt is, illetve az iránt, hogy a fiatal, tehetséges tollforgatóknak esélyt adjunk tehetségük kibontakoztatására. Egy fiatal költők fesztiválja tehát hiányzott a városnak. A fesztivál megálmodói és elindítói 2011-ben Vesna Grabić irodalomprofesszor (a Sirmiumart volt igazgatója), valamint Aleksandar Macko Krstajić hivatásos színész voltak. Már az első évben sikeresen megszervezték a fesztivált, és a következő évben engem is bevontak a szervezésbe, tiszteletüket fejezve ki ezzel tapasztalataim és az ilyen jellegű rendezvények szervezésében szerzett ismereteim iránt. Azóta ennek a fesztiválnak egyre nő a jelentősége, és most, a Vajdaságban egyedül a maga nemében. A fiatal költők fesztiválja lett, olyan értelemben, hogy itt a fiatalokkal az idősebb költők is barátkoznak.

□ **Hogyan sikerül realizálniuk a művelődésben a multikulturalizmust?**

A multikulturalizmushoz vezető úton az első lépést a néphagyomány ápolása mutatta meg nekünk. A városban évtizedek óta létezett és működött a Branko Radičević Művelődési Egyesület, és akkor néptáncsoportot alakítottak a horvátok, az ukránok, a ruszinok, a magyarok, a németek, a lakosság kisebbségnek nevezett részéből. A néptánc mellett minden csoport irodalmi alkotótevékenységgel, zenével, festéssel, szavalással, színésszel kezdett el foglalkozni... Közülük sokan más, hasonló jellegű társulatokhoz csatlakoztak, de a néptánc és a népzene a csoportokon belül maradt meg. Városi jellegű rendezvényeinken természetesen mindenki megtalálja helyét a műsorokban, hisz a nemzetiségi sokszínűség még inkább kiváltja a közönség érdeklődését a rendezvények iránt. Mi valóban a határok nélküli művelődést ápoljuk és örömmel mondhatom, hogy sikeresen. A Szerémség folk-fesztivál alkalmával 15 néptáncgyűttes vendégszerepel nálunk a világ minden tájáról, és a háromnapos fesztiválon 3-5000 látogatónk van. Külön receptünk nincs arról, hogyan sikerül megőriznünk városunk művelődési életében a multikulturalizmust, ám biztosan nem lényegtelen, hogy mi itt évszázadok óta élünk együtt, és errefelé sok a vegyes házasság.

□ **Gratulálunk Szávaszentdemeter értékes kulturális identitásához, Önnek pedig kiapadhatatlan alkotómunkát és szervezést kívánunk!**

Benák Katalin — fordította: Kovács Jolánka. Bővebben: www.vasarhelyilatohatar.hu